

Cestovateľ

Život cestovateľa bez filtrov,
ktorý by si niekedy zaslúžil
cenzúru

Aleš Tvrдый



Cestovateľ

Život cestovateľa bez filtrov,
ktorý by si niekedy zaslúžil
cenzúru

Aleš Tvrдый

Aleš Tvrđý: Cestovateľ

Život cestovateľa bez filtrov, ktorý by si niekedy zaslúžil cenzúru

Prvé vydanie, INTEREZ MEDIA

Copyright © 2022, Aleš Tvrđý

Fotografie: © Aleš Tvrđý

Ilustrácia obálky: © Mon Bazovská

Grafická úprava obálky: Marianna Lutková

Jazyková úprava a korektúry: Tím inspira publishing

Tlač: KASICO a.s.

ISBN: 978-80-973993-5-1

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy nesmie byť reprodukováaná ani šírená v akejkoľvek forme alebo akýmikoľvek prostriedkami bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Predslov

S Alešom sme sa zoznámili v roku 2009 na mojej výstave v Bratislave. Odvtedy vždy, keď mám možnosť, sledujem jeho práce, úspechy i cesty. Aleš je pre mňa inšpiratívnym tvorcom, pretože sme ako dve strany jednej mince. Obaja často navštevujeme rovnaké miesta, milujeme prírodné bohatstvo našej planéty a chceme, aby sa zachovalo aj pre nasledujúce generácie. Kým pre mňa je dôležité ukázať svet a prírodu v ich plnej nádhere, Aleša zaujímajú ľudia a miesta, kde žijú, čím dokáže neraz aj šokovať. Jeho fotografie mapujú aj to, ako škodíme našej krásnej planéte, čo vidno na príkladoch otrasných sírnych baní neďaleko prírodných divov v Indonézii či ľudských mravenísk v ázijských krajinách, kde početné rodiny živorí na fliačikoch zeme. Na Alešovi mi imponuje ľahkosť, s akou dokáže cestovať, zoznamovať sa s ľuďmi a prostredníctvom nich spoznávať kultúry a život v iných krajinách. Získal mnoho medzinárodných ocenení, jeho fotografie publikoval aj National Geographic, no stále ostal tým istým Alešom z roku 2009 – milým, skromným a odvážnym „sympaťákom.“ Vždy, keď sme sa rozprávali o našich zážitkoch, dodával som mu odvalu, aby si ich nenechal len pre seba a aby napísal knihu. Veľmi sa teším, že ju už môžem držať v rukách. Verím, že toto dielo plné rozmanitých, veselých či vážnych príbehov od chladného Nórska až po pacifickú Tongu vás, milí čitatelia, zaujme rovnako ako mňa. A nielen to. Verím, že Alešova knižka bude inšpiráciou a motiváciou cestovať, spoznávať našu nádhernú planétu – a tým spoznávať aj seba samých. Možno takto nájdete zmysel života či svoje vnútorné hranice, no o to radšej sa budete vracieť domov k svojim koreňom. Vravievam si, že za každou fotografiou je nejaký príbeh. Aleš ich má pre vás pripravených mnoho. Príjemné čítanie!

Fotograf a cestovateľ Filip Kulisev patrí medzi významné osobnosti v rámci slovenských fotografov. Filip absolvoval viac ako 200 individuálnych výstav na Slovensku i v zahraničí. Je autorom jedenástich exkluzívnych monografií. Druhá kniha Filipa Kuliseva 100 divov vzbudila veľkú pozornosť. Predstavil v nej sto najkrajších častí sveta, na ktorých ukázal, že napriek rastúcej ľudskej aktivite je na Zemi stále dostatok panensky čistých miest, ktoré má zmysel chrániť pre budúce generácie.

Obsah

Tonga	
Najkrajšie momenty sú tie neplánované	7
Nový Zéland	
Svet na druhej strane planéty.....	21
Nórsko	
Keď sa mi prihovorili nebesá	33
Taiwan	
Aký je život na tropickom ostrove	43
Čína	
Pani profesorka zo Šanghaja	55
Aká je tá „pravá“ Čína, to som zistil vo vlaku	57
Vietnam	
Krajina, kde je každý milionár	71
Hongkong	
Bez peněz do Hongkongu nelez!	83
Filipíny	
Ako sa dostať do raja	89
Pirátska loď volá S.O.S.....	93
Malajzia	
Veľký zázrak na malom ostrove.....	105
Večera, na ktorú nikdy nezabudnem	107
Indonézia	
Najťažšia práca	119
Thajsko	
Rande s ladyboyom	131

Kambodža	
Prečo sú lepšie štyri ako dve.....	141
Brazília	
Za dverami karnevalu v Rio de Janeiro	153
Amazonský dažďový prales.....	157
Argentína	
Nocľah na dvore domorodcov	169
Stratení v močariskách.....	171
Paraguaj	
Krajina so smutným príbehom	185
Bolívia	
Keď sa cesty skomplikujú.....	199
Čile	
Mesačná krajina	209
Peru	
Posraté Machu Picchu	221
Kaňon Colca Cruz del Cóndor	230
Maroko	
Prvý kontakt s Afrikou.....	243
Juhoafrická republika	
Ak chcete prežiť, zostaňte tu!	255
Rusko	
Naprieč zamrznutým kráľovstvom	265

Úvod

Kniha Cestovateľ je výsledkom viacerých ciest naprieč planétou. Príbehy, ktoré sú v nej, sa rodili bez akýchkoľvek príprav či scenárov. Autentické zážitky a skúsenosti, ktoré sa stávajú na cestách mnohým z nás. Opisujem tak veci, ktoré som zažil počas objavovania našej krásnej planéty. Popri tom sa však stalo množstvo nečakaných udalostí, no a práve o ne sa chcem v tejto knihe podeliť.

Je to aj výsledok toho, že ak človek o niečom sníva, tak sa to dá zrealizovať. Aj ja som od útleho detstva túžil po tom, že sa jedného dňa vyberiem do sveta a nebudem sa už naň pozeráť len prostredníctvom obrázkov. Svojimi cestami si stále plním sny a mením ich na realitu až dodnes. Ver mi, že ak sa to podarilo mne, dokážeš to aj ty. Prajem veľa šťastia!

Aleš

Tonga

Najkrajšie momenty sú tie neplánované

Po pár týždňoch na Novom Zélande som si akosi ľahko privykol na to, že všetko funguje adekvátne k dátumu v kalendári. A hoci je Tonga vzdialená len tri hodiny lietadlom, čas sa tam meria trochu inak. Do reality ma uviedli hneď prvé minúty po pristátí v hlavnom meste Nuku'alofa. Partička vysmiatych chlapíkov dotlačila na veľkom vozíku batožinu z lietadla a rozdávala ju pasažierom. Nikomu to nevadilo. Ľudia sa tvárili presne tak, ako keby stáli pri jednom z bežných pásov na batožinu na ktoromkoľvek modernom letisku krížom-krážom po celej planéte. Môj výraz v tvári bol o niečo spokojnejší a hlavne viac usmiaty. Som na Tonge a čaká ma tu úplne iný svet.

Celú cestu po tejto ostrovnej krajine som mal rozdelenú na dve časti. Najprv bol v mojom hľadáčku hlavný ostrov Tonga'tapu a potom niektoré zo vzdialenejších súostroví. Ktoré, to mi zatiaľ nebolo jasné. Chcel som najskôr niečo vyzistiť od domácich, ktorí vždy radi rozprávajú o svojej krajine. A je celkom jedno, aká krajina to je. Vždy sa nájde niekto, kto ochotne poskytne užitočné informácie. Plán mám zakaždým rovnaký. Domáci obyvatelia sa musia dozvedieť, že je tu niekto, kto si chce pozrieť zaujímavé miesta v ich krajine. Ten niekto som ja a úlohu roznášania týchto zvestí mi zatiaľ vždy nevedomky splnili miestne ženy. Tak tomu bolo aj v hlavnom meste ostrovnej krajiny Tonga. Mojm strategickým miestom bola v tomto prípade kancelária hostela, ktorý mi mal poskytnúť nocľah na najbližšie dni. Šéfovala tu žena, čo bolo skvelé znamenie. V krátkosti som jej teda povedal o svojich plánoch, že chcem stretnúť kráľa, navštíviť nejakú základnú školu a odplaviť sa niekam ďalej. Neostávalo už nič iné, len nechať celému procesu voľný priebeh. Tak ako vždy. Malo by to trvať pár dní, kým sa tieto správy roznesú. Lenže to by som zrejme nemohol byť na Tonge. Už po malej obhliadke mesta ma milá vedúca opäť zavolala do svojej pracovne. Hneď na mňa začala chrliť informácie, ako keby som zadal do vyhľadávača tie najlepšie kľúčové slová. Kráľa môžem stretnúť v nedeľu v kostole, lebo tam pravidelne chodievam na bohoslužby. No nebola si istá tým, či sa mi podarí dostať sa až priamo k nemu. Do prístavu musím zájsť a prezistiť si odchody lodí sám, lebo tie nemajú pevný harmonogram. No a minister školstva ma čaká

každý deň vo svojej pracovni do 16.00. Skvelé! Takýto rýchly sled udalostí som veru nečakal.

Na vybavenie lode si treba rezervovať veľmi veľa času. Nikto totiž nevie, kedy odíde tá nasledujúca. Teda, teoreticky to vedia všetci a zároveň nikto. Harmonogram odchodov ovplyvňuje počasie. Ak bude dobré, v tom prípade sa ide na oceán a niekoľko hodín pred zdvihnutím kotvy sa táto informácia rozšíri medzi domácimi obyvateľmi. Lenže dobré počasie je v týchto zemepisných dĺžkach dosť mystický pojem, a spoliehať sa na klebety mi tiež pripadá ako nie veľmi šťastná voľba. Nevadí. Zrejme to tu takto nejako funguje a budem sa s tým musieť trochu popasovať. Prognóza na najbližšie dni bola povzbudivá a mne reálne „hrozilo“, že presun na vzdialené ostrovy bude celkom rýchly. Tak sa aj stalo. Stále síce pretrvávali búrky a výdatné lejaky – vzhľadom na obdobie dažďov – no pomaličky som začínal veriť tomu, čo medzi sebou šíрили domáci obyvatelia.

Predtým, ako som sa zbalený vybral na desaťhodinovú plavbu, ma vo svojej kancelárii privítal minister školstva. Nebolo to presne v súlade s mojimi plánmi, ale aj tak. Hovoril mi o tom, ako fungujú školy v krajine, a zisťoval, do ktorej z miestnych škôl ma zoberie na návštevu. No keďže moja loď mala vyraziť skôr, ako bola naplánovaná návšteva školy, dohodli sme sa, že tam môžem zájsť, keď sa vrátim zo vzdialenejších ostrovov. Dohodnuté. Aj kvôli počasiu, ale aj z vlastnej zvedavosti som sa chystal presunúť na súostrovie Ha'bai, tam stráviť týždeň a vrátiť sa naspäť na hlavný ostrov. Taký bol plán. Ale ako býva zvykom, plány sa nie vždy stretnú s realitou.

V skorých ranných hodinách stálo v prístave viacero ľudí, ktorí krmili svoje prasiatka alebo hydinu v klietkach. To nasvedčovalo tomu, že loď skutočne vypláva. Domáci obyvatelia sú veľmi milí. Nie nadarmo táto krajina po stovky rokov nosí „nálepku“ s jej druhým menom: Ostrovy priateľstva. K tej prišli po tom, ako ju prví moreplavci zo starého kontinentu objavili a vstúpili na jej pôdu. Dá sa povedať, že títo dobrodruhovia mali dosť veľké šťastie, lebo v tých časoch sa na Tonge bežne servirovalo ľudské mäso. Kanibalizmus bol ešte prednedávnom stále prvkom miestnej kultúry.

Počas plavby by bolo všetko skvelé, ak by som sa na palube nedal do reči s jedným chlapíkom. Ako sme sa spolu rozprávali, spýtal sa ma, kam idem. Hneď po vyslovení mojej destinácie sa zasmial s tým, že aj on tam má namierené. Fajn! Aspoň mám nejaký styčný bod pred opustením lode, lebo GPS občas vy-

padáva. Cesta mala trvať zhruba desať hodín, takže času bolo viac než dosť. Nevedel som sa vynadávať na opustené malinké ostrovy, ktoré sa občas vynorili na horizonte. Ale aj keď práve žiadne vidieť nebolo a svet predo mnou bol rozdelený len na dve modré polovice, pôsobilo to nádherne. Stál som na špici lode, nebo nad hlavou a okolo mňa len šíry oceán. Takto sa asi vôkol seba pozerali pred mnohými rokmi aj prví moreplavci z Európy. Cítil som sa ako jeden z nich.

Po niekoľkých hodinách loď zastavila neďaleko väčšieho ostrova a pár pasažierov odviezli na malom člne do prístavu. Môj nový kamoš mi povedal, že nasledujúca zastávka je naša. Keď začala loď zanedlho opäť spomaľovať, nahodil som si na plecيا ruksak a pripravil sa na prestup do malej loďky. Len čo sa loďka odlepila od veľkej lode, zdalo sa mi čudné, že nikde nevidím svojho kamoša. Kapitán si odo mňa vypýtal cestovný lístok, aby zistil, kam idem. Veď ak som vystúpil zle, tak mi to zrejme povie. S neutrálnym výrazom v tvári mi vrátil lístok a bez slova pokračoval k brehu malého ostrova. Tak si teda hovorím, že je všetko v poriadku a ten môj kamoš asi zabudol vystúpiť. Pár minút nato boli moje nohy opäť na pevnej zemi v podobe polorozpadnutého betónového móla. Na lavičke pod stromom sedeli dvaja muži vo veku okolo 40 rokov. Pozdravil som ich. Hneď sa ma spýtali, kam idem. „Hľadám si tu ubytovanie, malo by byť len kúsok od prístavu. Bolo vyznačené na mape.“ Jeden z nich na mňa nechápavo pozrel a opýtal sa ma ešte raz: „Kamže to chceš ísť?“ Odpovedal som, že hľadám hostel niekde v meste. Z jeho výrazu v tvári mi bolo jasné, že tu niečo nesedí. Spýtal sa ma: „Na ktorom ostrove je ten hostel?“ Vyťahujem mapu a ukazujem mu označený Pangai. Chlapík si napravil šiltovku na hlave a povedal: „Lenže toto je ostrov Ha'afeva. Pangai je o jednu hodinu plavby rýchloloďou ďalej na sever.“ Nechápavo som naňho pozeral. No po opätovnom spustení GPS na telefóne bolo isté, že je to tak. Do riti! „A kedy ide, prosím, ďalšia loď?“ „Hmm, až budúci týždeň. O šesť dní.“ Do riti! Sadol som si teda k nim na lavičku a začal premýšľať, čo budem robiť. Nevieť prečo, ale prvé, čo mi v tej chvíli napadlo, bolo ponúknuť mojih nových kamošov banánmi, ktoré som si priniesol z Tongatapu. Sedeli sme tam ako traja opičiaci a tlačili do hláv banány. Oni sa smiali na tom, že som to posral, a ja tiež. Veď čo iné mi ostávalo.

„Aký veľký je tento ostrov?“

„Malý.“

„Je tu nejaké mesto?“

„Nie.“

„Koľko je tu dedín?“

„Jedna.“

„Koľko má obyvateľov?“

„260.“

„Je tu banka?“

„Nie.“

„A bankomat?“

„Nie.“

„Je tu nejaký hostel?“

„Nie.“

„Dáte si ešte banán?“

„Áno.“

Konečne kladná odpoveď. Na moje šťastie, deň predtým som si vybral nejakú hotovosť, no obávam sa, že to aj tak nebude stačiť na celý pobyt. Chlapi sa začali medzi sebou o niečom rozprávať. Ničomu som nerozumel. Do rozhovoru zapojili aj staršiu ženu, ktorá sedela pri prvom dome. Sedel som tam s banánom v ruke a pozeral do diaľky na oceán premýšľajúc, ako z tejto situácie vyviaznuť čo najlepšie. O chvíľu jeden z chlapíkov ku mne opäť prehovoril: „Tamtá žena sa volá Ana. Pracuje ako zdravotná sestra a býva v dome, ktorý patrí zdravotnému stredisku. Včera sa odtiaľ odsťahovala jej dcéra. Má voľnú izbu s posteľou. Môžeš tam zostať, kým ti nepôjde loď.“

Nechcelo sa mi veriť, že celá situácia je zrazu vyriešená. Zobral som teda zvyšné banány a batoh. Ana ma privítala s obrovským úsmevom. Ospravedlňovala sa mi, že nemá doma poriadok a ani nič prichystané pre hostí, lebo žiadnych nečakala. Okamžite som ju zastavil, že je to to posledné, čím by sa mala trápiť a že si nevie ani predstaviť moju obrovskú vďačnosť za to, že ma u seba prichýli. Bola zvedavá, čo ma priviedlo práve na jej ostrov, a keď som jej povedal, ako to v skutočnosti bolo, neubránila sa smiechu. Nečudujem sa jej. Aj ja sa na tom dodnes dobre bavím. Vlastne všetci, komu to rozprávam. Dala mi základné inštrukcie, ako sa žije na ostrove. Majú tu jeden obchod, ktorý sa otvorí kedykoľvek. V nedeľu sa v celej krajine nepracuje, nerobí sa absolútne nič, chodí sa len do kostola a relaxuje. Takže mi odporučila, nech si idem rýchlo niečo kúpiť na jedenie, lebo obchod možno čoskoro zatvoria. Poslúchol som a nakúpil dostatok potravín nielen pre mňa, ale aj pre Anu.

Času bolo na rozdávanie, a to bol vhodný moment na prechádzku okolo ostrova. Popri vykračovaní po prázdnej pláži som bežne nachádzal veľké mušle.

Tie najväčšie mohli vážiť zhruba päť kíľ. No čakal ma tu ešte jeden pekný moment – toaleta s tým najkrajším výhľadom na svete. Stačilo vyhrabať jamu pod kokosovou palmou a naložiť do nej poklad pre pirátov :-). Kým som sa vrátil z pláže, celý ostrov už vedel o tom, že je tu nejaký cudzinec. Bola to veľká udalosť – ako pre nich, tak aj pre mňa. Ľudia sa chodili pozeráť na belocha, pričom deti na mňa pozerali ako na prízrak. Na tento ostrov prídu ročne možno dvaja-traja turisti. Po pláži, ale aj po okolí sa poflakovali prasatá s malými prasiatkami. Všetci sa na mňa usmievali a pýtali sa Any, odkiaľ pochádzam. Nikto nevedel, kde sa tá krajina s názvom Slovakia nachádza. Mnohé deti tak vďaka mne videli po prvýkrát v živote belocha. Vždy sa na mňa dívali ako na mimozemšťana. Keď ma zbadali, prestali vykonávať hocikakú aktivitu, ktorej sa dovtedy venovali. Vyzerali, akoby ani nedýchali. Jediným pohybom ich tela bol pohyb očami v smere mojej chôdze.

V nedeľu ma Ana vzala do kostola. Po omši sme zašli pred kostol, kde boli pripravené stoličky. Všetci si tam posadali a mne bolo povedané, že mám chvíľu čakať. Ten čas som si vyplnil rôznymi hrami s deťmi a ukazoval som im jednoduché triky s prstami, ktoré fungujú na všetky deti po celom svete. Krátko nato ma Ana zavolała dnu do kostola, kam sa medzitým presunula väčšia skupina veriacich. Posadali sme si za veľký stôl, ktorý bol plne naložený veľkými balíčkami s jedlom. Jeden som dostal aj ja. Bolo v ňom množstvo chutného jedla. Ana mi cestou domov rozprávala, že na ostrove niekedy nie je dostatok jedla. Je to najmä vtedy, ak je zlé počasie. Ako zdravotná sestra zarába asi tak 80 eur za mesiac. Stáva sa aj to, že nemá peniaze ani jedlo. Spýtal som sa teda, čo v takom prípade robí. Povedala mi, že rozdiel medzi moderným svetom a jej ostrovom je v tom, že tu sa síce nedá zarobiť veľa peňazí, no ľudia si tu pomáhajú. Zakaždým jej ktosi donesie nejaké jedlo. Ak je hladná, tak si ide od niekoho jedlo vypýtať a vždy jej niekto niečo dá. Ľudia na ostrove si navzájom nezištne pomáhajú, lebo vedia, že je to správne, a veria v to, že majú jeden druhému pomáhať.

Na druhý deň ráno ma zobudil Anin hlas. S niekým sa rozprávala. Toho chlapíka som videl aj na omši. Priniesol polovicu upečeného malého prasaťa – taký hosť nemôže byť predsa o hlade. Toto sa stalo každodennou záležitosťou a pravidelne niekto pre mňa čosi priniesol. Jednak nechceli, aby som bol hladný, ale tiež chceli vidieť toho blázna, ktorý si poplietol ostrovy. Podvečer sme s Anou sedeli na priedomí a pozorovali krásne farby oceánu. Pofukoval príjemný vetrik a dlho sme sa rozprávali o svojich krajinách. Neskôr prišla nejaká žena a doniesla dezert: banány v kokosovej omáčke – vraj aby som nebol hladný.

V jedno z ďalších rán som obdivoval výhľad na oceán, počúval jeho šum a zvuk vetra. Ana zatiaľ pripravila raňajky. Slnko pomaličky stúpalo nad horizont. Nejaké vtáky poletovali nad brehom a strmhlav sa vrhali do vody, aby ulovili svoje plávajúce obeť. Tie vtáky zas sledovali rybári. Ak sa vtákom bude dariť, budú úspešní aj rybári. Bol odliv, čo znamenalo, že ak vtáky nacytajú dosť rýb, vyberú sa na lov aj miestni rybári. „Alex!“ kričala na mňa Ana z kuchyne, aby som išiel zjesť, čo pripravila. Počas raňajok sme spolu opäť hovorili o živote na ostrove. Majú tu šesť áut, päť kostolov, jedno zdravotné stredisko, kde pracuje aj Ana, jeden obchod, ktorý nemá otváracie hodiny, elektrina funguje od 19.00 do 23.00. To však nie je pravidlo, niekedy prosto elektrinu vypnú skôr alebo ju nezapnú vôbec. Ľudia tu nekradnú, v noci sa spáva s vchodovými dverami otvorenými dokorán. Všade sa potulujú psy, prasatá a hydina. Na ostrove majú aj zopár kôz a jedného capa, aby sa udržala ich populácia. To isté je aj s kravami. Ľudia pestujú taro, tapioku, kokosové palmy, tabak, banány, papáju. Najčastejšie sa venujú rybolovu, vyšívaniu, obrábaniu pôdy, aktivitám spojeným s kostolom alebo sa len tak ponevieraajú po okolí. A je tu, samozrejme, aj jedna základná škola.

Práve tam viedli moje kroky hneď po raňajkách. Veľmi som sa na to tešil, lebo to bola jedna z mojich top priorít na ceste po Tonge. Dve väčšie nenápadné budovy, za ktorými sa dvíhali k oblohe stromy a kokosové palmy, pred nimi veľká trávnatá plocha. Na nej sa práve naháňalo zopár detí. Len čo ma zbadali, ihneď prestali so všetkými aktivitami. O chvíľu vyšiel z jednej z budov starší pán. Usúdil som, že by to mohol byť učiteľ. Nebolo by vhodné chodiť bez ohlásenia ako nejaký špión, a preto bolo najlepšie zamieriť priamo k nemu. Zoznámili sme sa, načo poznamenal, že už o mne vie. Krátko sme sa rozprávali o tom, ako funguje táto škola na ostrove pre 24 žiakov. Pracujú v nej dvaja učitelia. Jeden z nich však dnes skoro ráno opustil ostrov, lebo jeho otec vážne ochorel. Vyučovanie začalo tým, že sa všetci spoločne pomodlili za to, aby mali príjemný deň a aby sa im v škole darilo. Deti pritom mali zatvorené oči. Vyzerali tak neuveriteľne krásne a nevinne, že som bol od úžasu celkom paralyzovaný. Keď skončili s modlitbou, zaspievali si spolu štátnu hymnu. Nechcel som tam hneď od začiatku pobehovať s fotoaparátom ako čínsky turista, ktorý je prvýkrát pred Eiffelovou vežou. Dá sa povedať, že vždy v novom prostredí nechám najskôr okolie, aby si na mňa privyklo, a až potom sa pustím do práce. V drvivej väčšine mám s týmto postupom veľmi dobré skúsenosti.

Keď sa deti zbavili počiatočného ostychu a nastal ten správny čas, vytiahol som konečne fotoaparát. Cez prestávku sme s deťmi vyšli na dvor a zahráli si futbal. No rýchlo ma to ťahalo niekam do tieňa. Najšť úkryt pred slnkom sa mi podarilo, ale pred deťmi sa ukryť nedalo. Takmer všetky ma obkolesili a niečo na mňa v tongčine hovorili. Ja som im nerozumel, ony nerozumeli mne, a tak prišiel na rad najjednoduchší jazyk na svete – robenie hlúpostí. Začali sme sa naťahovať, ukazoval som im triky s naťahovacím prstom, potom prišla na rad naháňačka. No proste všetko možné, čo sa im páčilo a na čom sa zabávali. Nedali mi dýchať, boli všade a oddych jednoducho nebol možný. Stále boli nalepené na mne. Vzájomne sme si teda robili zle až do príchodu učiteľa. To detské bláznenie si niektoré deti preniesli aj na ďalšiu vyučovaciu hodinu. Nepomohlo ani niekoľko napomenutí od učiteľa. Keď však nepomohli slová, učiteľ vytiahol krátku palicu, podobnú porisku z metly, a dvaja chalani dostali po jednej rane cez chrbát. Hneď zavládol klud.

V ten večer išla Ana spolu s dedičanmi nacvičovať spev na nedeľné omše. Pozvala aj mňa a ja som ani na sekundu nezaváhal. A hoci mi vôbec nebolo zrejme, do čoho idem, v mojich plánoch aj tak nebolo nič iné. Teraz však viem, že to rozhodne nebola chyba. Neviem síce, o čom tie piesne boli, no spev bol naozaj krásny. Dokonca mi naskočili aj zimomriavky po celom tele počas toho, ako spievali. Bola tam aj jedna žena, ktorá sa mi veľmi páčila. Musím povedať, že to bola pravdepodobne najkrajšia Tonžanka, ktorú som v celej krajine stretol. Kvôli nej by som tam zostal aj navždy :-).

Na ostrove nie je ani jedna rieka. Každý dom má svoj vlastný rezervoár. Je to taký obrovský sud, fakt obrovský. Niečo ako malý bazén, no nikto sa v ňom nekúpe. Keď prší, zo striech sa zachytáva dažďová voda a tečie do týchto veľkých nádob. Na ich dne je kohútik, cez ktorý sa voda čapuje na ďalšie použitie. Táto voda bola aj mojím jediným zdrojom tekutín a musím povedať, že za celý ten čas som nemal žiadne tráviace ťažkosti. To sa nedá povedať napríklad o vode vo viacerých mestách krížom-krážom po svete.

Tonžské jedlá boli zakaždým veľmi čerstvé a chutné. Najviac mi asi chutil šalát zo surovej ryby, kokosového mlieka a zeleniny. K nemu jedávajú tonžský chlieb. To je len zaužívaný názov, no v skutočnosti ide o tapioku. Je to koreňová zelenina podobná nášmu uvarenému zemiaku. Keďže na Tonge sa pšenica veľmi nepestuje – ak vôbec – tento pacifický zemiak zastáva úlohu chleba. Skvelý bol aj dezert v podobe banánov nakladaných v kokosovom mlieku s medom a orechmi. Nevyzeral príliš atraktívne, ale tá chuť... Keď si na to hoci-

kedy spomeniem, ihneď mám plné ústa slín. Vyskúšal som aj tonžské suši. Názov je však vzdialený od reality asi toľko ako Tonga od Japonska, čiže dosť. Ide o nejakého morského tvora, ktorý sa je v surovom stave. Takže už ti asi došlo, prečo to spojenie názvu suši s týmto jedlom (surová ryba). Bola to menšia chlpatá guľa, ktorej pichliače sa ešte hýbali. Keď sa rozbila škrupina, v jej vnútri bol akýsi sliz – to malo byť to čaro. Skôr ako som sa odhodlal ochutnať túto lakocinku, prebehlo mi hlavou, ako ma napínalo na vracanie pri ochutnávaní hadej krvi. Ostávalo len dúfať, že to bude aspoň o trochu lepšie. Nedá sa povedať, že by to bolo práve jedlo mojich snov, no nebolo to zas ani také zlé, ako sa to tváril.

Pri jednom z ďalších rozhovorov s Anou mi napadlo, že jej rozpoviem niečo zaujímavé o tom, čo nezvyčajné zvyknú ľudia jesť vo svete. Voľba padla na jedenie psov v Južnej Kórei. To by ju hádam mohlo zaujímať. Prd baraní. Hneď ako som dorozprával moju „fascinujúcu“ story, znudene na mňa pozrela a povedala: „Veď to je predsa normálne jedlo. Aj my jeme psy.“ Skoro mi oči vyskočili z jamiek. Opodiaľ totiž spokojne ležal jej pes menom Chocolate spolu s nejakým druhým chl�áčom. No a mne nenapadlo nič lepšie, než opýtať sa jej, či teda neskôr zje aj svojho psíka. Rázne mi odpovedala, že nie. Chocolate je jej psík a toho by predsa nikdy nemohla zjesť. Jedným dychom však dodala, že ten jeho kamoš, ktorý sa vedľa neho vyvaľuje, vyzerá veľmi chutne a zrejme bude vcelku vhodný na pekáč! Nedalo mi to a položil som jej otázku, aký psík chutí najlepšie. Ana mi povedala, že je viacero spôsobov, ako toto mäso pripraviť. Ona má však najradšej psie rebrá s cesnakom. To je pochúťka, ktorou nikdy nepohrdne.

Ďalšia gastronomická téma, ktorá sa priamo spája s touto krajinou, je kanibalizmus. Nie je to žiadne tajomstvo a ľudia o tom verejne rozprávajú. Samozrejme, aj toto ma zaujímalo. Pár desiatok rokov dozadu boli na niektorých ostrovoch dedinky, kde bolo jedenie ľudí úplne bežné. Jedným z dôvodov malo byť údajne aj to, že keď v dedinách žili nejaké znepriatelené rodiny alebo nastal určitý spor, ktorý sa dlho ňahal, pričom riešenie bolo tak ďaleko ako ďalšia civilizácia, išlo sa proste do tuhého. Čiže ako symbol a zároveň prejav nejakej nadradenosti, respektíve moci, sa musela jednak získať korisť a jednak bolo nutné dať jasne najavo výstrahu do budúcnosti. A najlepším spôsobom mal byť práve kanibalizmus. To malo presvedčiť každého. Od tejto teórie sa však celkom výrazne odkláňa fakt, že mnohokrát ani nebol medzi dedinčanmi žiadny konflikt a na stole sa servirovalo ľudské jedlo. Nevie, ako to tam teda v skutočnosti mali. Keďže som bol stroskotancom na malinkom ostrove

niekde v prdeli, absolútne mimo civilizácie, prišlo mi veľmi vhod, že kanibalizmus už zapadol prachom a nikto si na mňa nože nebrúsil. Ana údajne nikdy nejedla ľudské mäso, pretože za jej života sa kanibalizmus už nepraktizoval. Ale z rozprávania jej babky vie, že najlepšie chuti predlaktie.

Moje dni na ostrove Ha'afeva sa pomaličky blížili ku koncu, keďže mala doraziť loď a vziať ma na hlavný ostrov Tongatapu. Dni plynuli pozvoľna a nádherné. S Anou sme strávili veľa času. Zhovárali sme sa o všemožných veciach. Veľmi som si ju oblúbil a zrejme aj ona mňa. Aj v posledný deň sme si dali spoločné raňajky na jej priedomí. Ani jeden z nás nič nehovoril. Podchvíľou moja alebo Anina tvár vystrúhala kostrebatý úsmev. Nakoniec to ticho prelomila Ana so slovami, že dnes je môj veľký deň, lebo príde loď, ktorá ma vezme naspäť. No moja odpoveď tomu až tak nenasvedčovala: „Ana, budeš mi veľmi chýbať! Ty aj celý tento ostrov. Po mojom príchode som sa cítil ako idiot, ktorý vystúpil z zlom ostrove. Dnes, keď mám odísť, nechce sa mi odtiaľto. Bol to môj najkrajší omyl v živote. Pustila si ma do svojho domu i života. Ukázala si mi, aký je život na tvojom ostrove, a postarala si sa o to, aby som mal tie najkrajšie zážitky, o ktorých sa mi ani len nesnívalo!“ Anu to očividne dojalo, lebo ma so slzami v očiach pevne objala a po chvíli dodala, že aj ja jej budem veľmi chýbať. Po dojemnej chvíľke mi Ana pripomenula, že mi musí ísť kúpiť lístok na loď. Nevedela, o koľkej presne príde. Dá sa to však ľahko zistiť – stačilo sledovať horizont. Skôr či neskôr sa tam loď objaví, a to bude definitívna bodka za týmto dobrodružstvom.

Pobalil som si teda všetky svoje haraburdy. Dlhú to netrvalo, lebo veľa vecí na cesty nenosím. Keď Ana videla môj batoh na priedomí, len s úsmevom dodala: „Och, Alex, Alex, nikdy nezabudnem na to, kde je Slovensko!“ Opäť sme sa na jej fóre dobre zasmiali, tak ako aj mnohokrát predtým. Ana vstala zo stoličky so slovami, aby som si ešte otvoril batoh. Vošla do domu a stratila sa niekde v izbe. Po chvíli sa vrátila, držiac čosi v ruke. Bola to kabelka – ručne vyrobená z kokosových orechov. Podala mi ju a povedala, že mi ju chce podarovať. Jedným dychom však dodala aj to, že vie, že ja ju používať nebudem, a to je správne. Tá kabelka nemá byť pre mňa, ale mám ju odovzdať ďalej. Opäť som celkom nechápal. Vzápätí pokračovala vo vysvetľovaní: „Túto kabelku vyrobili ručne ženy z tohto ostrova. Nie je pre hocikoho. Je to veľmi špeciálny dar, a preto ho dávam tebe. Keď stretneš výnimočnú ženu, ktorá ti rozbúcha srdce, a aj jej sa rozbúcha srdce pri pohľade na teba, tejto žene dáš túto kabelku. Keď ju tie ženy vyrábali, zároveň ju vyzdobovali láskou a spevom. Nezabudni na to, že ju musí dostať osoba, ktorá bude pre teba jedinečná, krásna

a špeciálna. Presne taká, aká je Ha'afeva!“ Nemal som slov. Jediné, čo zo mňa vypadlo bolo poďakovanie s prísľubom, že jej poslanie sa pokúsim naplniť.

Kým prišla loď, ostal mi ešte čas na poslednú prechádzku po dedine. Obchod bol otvorený, a tak mi napadlo, že aj ja sa chcem nejako odvdáčiť dedinčanom za všetko, čo mi počas môjho stroskotania ukázali, a za to, že ku mne boli extrémne priateľskí. Našťastie, rýchloloď v noci priviezla zásoby čerstvých potravín. Utekal som za Anou s otázkou, či by bola ochotná pripraviť nejaké jedlo. Samozrejme, že súhlasila. Desať kíľ kuracieho mäsa, desať kíľ ryže, kari a zelenina by mali stačiť na to, aby si dedinčania pochutnali na jedle, ktoré majú tak radi. Vymenili sme si Anou široké úsmevy a nič viac už nebolo treba hovoriť.

Priznám sa, že keď sa ostrov vzdaloval z môjho dohľadu, vzbudzovalo to vo mne asi podobné pocity, ako keď sa otec lúči so svojim dieťaťom, manžel s manželkou, dieťa s domovom... Bolo to veľmi ťažké lúčenie. Stačil týždeň na ostrove Ha'afeva, a mal som pocit, že tam patrím, že som jeho súčasťou. Jedným z mojich plánov bolo aj stretnutie kráľa Tongy. Do posledného dňa sa mi to nepodarilo a v duchu som sa s touto predstavou už rozlúčil. Lenže tesne pred mojím odletom bol na letisku nezvyčajný zhon. Práve v ten deň končil na ostrove svoju oficiálnu návštevu Tongy nórsky princ. Ako sa na správneho kráľa patrí, prišiel odprevadiť princa k lietadlu. Takže som stretol nielen kráľa Tongy, ale aj nórskeho princa. A aby toho nebolo málo, na Fidži som cestoval v lietadle spolu s kráľovskou rodinou.



3



4

- 1 Plavba niekde uprostred Pacifiku je skvelá. Cítil som sa ako kedysi moreplavci, ktorí pred stovkami rokov hľadali novú zem. Stáť na čele lode a sledovať to, čo vtedy presne videli aj oni, bolo úchvatné.
- 2 Stačilo len zodvihnúť hlavu z postele, a zakaždým sa mi naskytol tento výhľad. Stroskotať na neznámom ostrove bolo to najkrajšie dobrodružstvo na celý život a prajem ho zažiť každému.
- 3 Každodennou rutinou na ostrove stalo sa sledovanie oceánu. Bolo celkom jedno, ktorým smerom som sa pozeral – všade len voda a modrá obloha.
- 4 Jediná škola na ostrove Ha'afeva, ktorú naštevovalo menej ako 30 detí. Niektoré z nich videli belocha po prvýkrát v živote a chvíľu to trvalo, kým sme sa skamarátili.